

Wyrok z dnia 3 sierpnia 2006 r.

II PK 339/05

Kontrola zgodności z prawem wyboru społecznego inspektora pracy nie należy do kompetencji sądu pracy. Rzeczywiste pełnienie przez pracownika funkcji zakładowego inspektora pracy, niekwestionowane przez związki zawodowe i pracodawcę powoduje, że pracownik korzysta ze szczególnej ochrony prawnej przed wypowiedzeniem i rozwiązaniem stosunku pracy (art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 24 czerwca 1983 r. o społecznej inspekcji pracy, Dz.U. Nr 35, poz. 163 ze zm.).

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar, Sędziowie SN: Beata Gudowska, Andrzej Wróbel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 3 sierpnia 2006 r. sprawy z powództwa Jacka B. przeciwko Zakładowi Usług Żeglugowych Spółce z o.o. w S. o odszkodowanie, na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie z dnia 18 maja 2005 r. [...]

o d d a l i ł skargę kasacyjną.

U z a s a d n i e n i e

Jacek B. (powód) domagał się uznania za bezskuteczne wypowiedzenia umowy o pracę oraz odszkodowania zgodnie z art. 45 i 47 k.p. W uzasadnieniu pozwu podniósł, że wypowiedzenie narusza art. 13 ustawy o społecznej inspekcji pracy. Zakład Usług Żeglugowych sp. z o.o. (pозwany) wniósł o oddalenie powództwa argumentując, że nie odbyło się zebranie ogółu pracowników, na którym dokonano wyboru powoda na stanowisko społecznego inspektora pracy.

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 17 maja 2004 r. zasądził od pozwanego zakładu na rzecz powoda odszkodowanie w określonej kwocie. Sąd ustalił, że powód pracował u pozwanego na różnych stanowi-

skach. W dniu 22 maja 2001 r. powołano powoda na stanowisko członka zarządu do spraw eksploatacji, a następnie zawarto z nim umowę o pracę na tym stanowisku na okres kadencji począwszy od 23 maja 2001 r. W dniu 28 września 2001 r. rozwiązano z nim umowę o pracę za trzymiesięcznym okresem wypowiedzenia. Powód został wybrany społecznym inspektorem pracy na początku 1992 r. Wybór był poprzedzony konsultacją z członkami wszystkich działających wówczas u pozwanej związków zawodowych, a następnie odbyło się spotkanie przedstawicieli tych związków, na którym wybrano powoda społecznym inspektorem pracy. Pierwsza kadencja powoda trwała cztery lata. Po jej upływie powód zwrócił się do związków zawodowych z informacją o tym, że jego kadencja się skończyła. W 1997 r. powód otrzymał pismo z dnia 19 sierpnia 1997 r., że na podstawie art. 6 ustawy o społecznej inspekcji pracy zakładowe organizacje związkowe działające u pozwanego wybrały Jacka B. na społecznego inspektora pracy. Sąd ustalił ponadto, że powód działał w charakterze społecznego inspektora pracy i był za takiego uważany przez pracodawcę.

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że umowa o pracę została wypowiedziana z naruszeniem art. 13 ust. 1 ustawy o społecznej inspekcji pracy (zakład pracy nie może wypowiedzieć ani rozwiązać umowy o pracę z pracownikiem pełniącym funkcję społecznego inspektora pracy w czasie trwania mandatu oraz w okresie roku po jego wygaśnięciu, chyba że zachodzą przyczyny uzasadniające rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia). Sąd uznał, że procedura określona ustawą nie została dochowana w czasie wyboru powoda w 1992 r. oraz że wybór polegał na wyrażonej na piśmie decyzji przewodniczących dwóch największych organizacji związkowych działających u pozwanej. Nie ma to jednak znaczenia, ponieważ wybór społecznego inspektora pracy nie podlega żadnej kontroli zewnętrznej, a pracownik, który przez wiele lat pełnił funkcję zakładowego społecznego inspektora pracy za dorozumianą i niewątpliwą wolą pracowników zakładu, mimo niedokonania formalnego wyboru po upływie wcześniejszej kadencji, korzysta ze szczególnej ochrony w granicach określonych art. 13 ust. 1 ustawy o społecznej inspekcji pracy.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy wyrokiem z dnia 18 maja 2005 r. [...] oddalił apelację pozwanego. Sąd stwierdził między innymi, że na podkreślenie zasługuje bezsporna okoliczność, iż powód do chwili zawarcia umowy o pracę na stanowisku członka zarządu pozwanego pełnił obowiązki społecznego inspektora pracy u pozwanego, a funkcja ta była akceptowana nie tylko przez związki zawodowe czyli przedstawicieli pracowników, ale także pracodawcę, który - między innymi - wyzna-

czał powoda do komisji, która zajmowała się wypadkami przy pracy, wysyłał powoda, jako społecznego inspektora pracy, na szkolenia związane z pełnioną przez niego funkcją. Ostatecznie pracodawca potwierdził fakt pełnienia przez powoda funkcji społecznego inspektora pracy zwracając się do związków zawodowych o wyrażenie zgody na rozwiązanie z nim umowy o pracę.

W związku z powyższym Sąd uznał za chybiony zarzut apelacji naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 6 ustawy o społecznej inspekcji pracy, bowiem skoro powód pełnił obowiązki społecznego inspektora pracy to korzystał z ochrony przewidzianej w art. 13 ust. 1 ustawy o społecznej inspekcji pracy, który stanowi, że zakład pracy nie może wypowiedzieć ani rozwiązać umowy o pracę z pracownikiem pełniącym funkcję społecznego inspektora pracy w czasie trwania mandatu oraz w okresie roku po jego wygaśnięciu, chyba że zachodzą przyczyny uzasadniające rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia. W takim wypadku rozwiązanie umowy o pracę może nastąpić po uprzednim uzyskaniu zgody statutowego właściwego organu zakładowej organizacji związkowej. W uzasadnieniu do wyroku z dnia 18 grudnia 2001 r., I PKN 755/00 (OSNP 2004 nr 1, poz. 5), powołanego zarówno przez Sąd pierwszej instancji, jak i przez apelującego, Sąd Najwyższy wskazał, że istota (źródło) ochrony społecznego inspektora pracy wywodzi się - podobnie jak działacza związkowego - z faktu rzeczywistego wykonywania czynności i zadań w zakładzie pracy. Wprawdzie art. 6 ust. 2 ustawy o społecznej inspekcji pracy przewiduje, że społecznych inspektorów pracy wybiera się na okres 4 lat, jednak z art. 6 ust. 1 tej ustawy wynika zarazem, że wybierają ich i odwołują tylko i wyłącznie pracownicy zakładu pracy. Nie pomniejszając więc znaczenia aktu formalnego wyboru przez określone w ustawie i uzależnione od liczebności zakładu pracy oraz jego struktury organizacyjnej gremium pracowników (art. 6 ust. 3), istotne znaczenie w przedmiotowej sprawie należało przypisać woli pracowników pozwanego zakładu pracy, skierowanej na dalsze pełnienie przez powoda dotychczasowej funkcji. W świetle powyższego na podkreślenie - zdaniem Sądu - zasługuje także fakt, że u pozwanego w czasie faktycznego pełnienia przez powoda funkcji społecznego inspektora pracy nie doszło do wybrania innej osoby do pełnienia tej funkcji. Jednocześnie Sąd Najwyższy ponownie potwierdził stanowisko, iż dopuszczalność związania szczególnej ochrony stosunku pracy z faktycznym wykonywaniem przez pracowników określonych funkcji społecznych w zakładzie pracy została zaaprobowana w orzecznictwie Sądu Najwyższego

nie tylko w stosunku do społecznych inspektorów pracy, ale także w stosunku do tzw. działaczy związkowych.

W ocenie Sądu, skarżący jest niekonsekwentny w zajmowanym stanowisku, bowiem z jednej strony podnosi, że powód nie został wybrany na stanowisko społecznego inspektora pracy w 1992 r., a z drugiej wskazuje, że kierował powoda do komisji bhp jako społecznego inspektora pracy, gdyż został o jego wyborze poinformowany. Nadto pracodawca, który korzystał z pracy powoda jako społecznego inspektora pracy w niniejszym postępowaniu kwestionuje jego wybór, aby ostatecznie pozbawić go prawa do ochrony związanej z pełnieniem tej funkcji. Sprzecznym z zasadami sprawiedliwości społecznej i zasadą ekwiwalentności wykonywanej funkcji byłoby korzystanie przez pracodawcę z pracy powoda jako społecznego inspektora pracy i jednocześnie odmówienie mu ochrony z tego tytułu.

Pozwany zaskarżył w całości powyższy wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 18 maja 2005 r. skargą kasacyjną, w której zarzucił mu naruszenie przepisów art. 6 ustawy o społecznej inspekcji pracy, przez błędną jego wykładnię oraz art. 13 tej ustawy i art. 45 § 1 k.p., przez ich niewłaściwe zastosowanie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma usprawiedliwionych podstaw. Nie jest trafny zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem przepisu art. 6 ustawy z dnia 24 czerwca 1983 r. o społecznej inspekcji pracy (Dz.U. Nr 35 poz. 163 ze zm.), który określa zasady i tryb wyboru społecznych inspektorów pracy. Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy społecznych inspektorów pracy wybierają i odwołują pracownicy zakładu pracy, przy czym zakładowych i wydziałowych społecznych inspektorów pracy wybiera się w sposób określony w ust. 3 tego przepisu, natomiast grupowych społecznych inspektorów pracy wybiera - zgodnie z ust. 4 - ogólne zebranie pracowników komórek organizacyjnych oddziału (wydziału).

W rozpoznawanej sprawie jest niesporne, że powód nie został wybrany w 1992 r. na społecznego inspektora pracy w trybie przewidzianym ustawą, lecz że objęcie przez niego funkcji społecznego inspektora pracy nastąpiło w rezultacie „wyrażonej na piśmie decyzji przewodniczących dwóch największych organizacji związkowych działających u pozwanej.” Trafne jest zatem stanowisko pozwanego, że powód został wybrany społecznym inspektorem pracy przez osoby nieuprawnione,

bowiem z art. 6 ust. 3 pkt 2 lit. a ustawy o społecznej inspekcji pracy wynika jednoznacznie, że w pozwanym zakładzie pracy wyboru tego powinno dokonać zebranie oddziałowych i grupowych społecznych inspektorów pracy. Kadencja powoda jako społecznego inspektora pracy trwała cztery lata. O jej upływie powód poinformował związki zawodowe działające u pozwanego. Powód otrzymał pismo z dnia 19 sierpnia 1997 r., że na podstawie art. 6 ustawy o społecznej inspekcji pracy zakładowe organizacje związkowe działające u pozwanego wybrały Jacka B. na społecznego inspektora pracy. Trafnie przyjmuje pozwany, że w 1996 i 1997 r. nie odbyły się przewidziane ustawą wybory społecznego inspektora pracy, powód „legitymację do sprawowania funkcji społecznego inspektora pracy czerpał z pisma dwóch przewodniczących związków zawodowych.”

Sąd Najwyższy jest zdania, że kontrola zgodności z prawem wyboru społecznego inspektora pracy nie należy do kompetencji sądu pracy. W tym zakresie stanowisko powyższe jest zbieżne z tezą postanowienia Kolegium Kompetencyjnego przy Sądzie Najwyższym z dnia 9 listopada 1995 r., III PO 16/95 (OSNAPiUS 1996 nr 12, poz. 176), że „wybór społecznego inspektora pracy przez pracowników zakładu pracy (art. 6 ust. 6 ustawy z dnia 24 czerwca 1983 r. o społecznej inspekcji pracy nie podlega żadnej kontroli zewnętrznej.” Należy w związku z tym wskazać, że przedmiotem niniejszego sporu nie jest to, czy powód został zgodnie z przepisem art. 6 ustawy wybrany na społecznego inspektora pracy, lecz to, czy rozwiązano z powodem umowę o pracę zgodnie z art. 13 ustawy o społecznej inspekcji pracy. Sąd Najwyższy podkreśla, że zastosowanie się Sądu rozpoznającego niniejszą sprawę do wykładni przepisu art. 6 ustawy ustalonej w uzasadnieniu wyżej powołanego postanowienia Kolegium Kompetencyjnego przy Sądzie Najwyższym nie uzasadnia przedstawionego w skardze kasacyjnej zarzutu błędnej wykładni tego przepisu.

Nie jest trafny zarzut naruszenia zaskarżonym wyrokiem przepisu art. 13 ust. 1 ustawy o społecznej inspekcji pracy, który stanowi, że „zakład pracy nie może wypowiedzieć ani rozwiązać umowy o pracę z pracownikiem pełniącym funkcję społecznego inspektora pracy w czasie trwania mandatu oraz w okresie roku po jego wygaśnięciu, chyba że zachodzą przyczyny uzasadniające rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia. W takim wypadku rozwiązanie umowy o pracę może nastąpić po uprzednim uzyskaniu zgody statutowo właściwego organu zakładowej organizacji związkowej.” W rozpoznawanej sprawie jest sporne, czy powód rzeczywiście pełnił funkcję społecznego inspektora pracy, tym bardziej, że pozwany kwestio-

nuje legalność wyboru powoda i wykonywanie przez niego tej funkcji. Ustalenie, czy powód rzeczywiście pełnił funkcje społecznego inspektora pracy jest istotne dla rozstrzygnięcia sporu, czy powodowi służyła przewidziana w tym przepisie ochrona przed wypowiedzeniem mu umowy o pracę. Ustalenie to jest ustaleniem faktycznym. Tymczasem skarżący - pod pozorem zarzutu naruszenia prawa materialnego przez jego niewłaściwe zastosowanie - sprzecznie z przepisem art. 398³ § 3 k.p.c., który stanowi, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, próbuje wykazać, że powód nie został wybrany społecznym inspektorem pracy i tylko „pełnił pozory” funkcji społecznego inspektora pracy w pozwanym zakładzie.

Zgodnie z prawidłowym poglądem wyrażonym w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2001 r., I PKN 755/00 (OSNP 2004 nr 1, poz. 5), „pracownik, który przez wiele lat faktycznie pełnił funkcję zakładowego społecznego inspektora pracy za dorozumianą i niewątpliwą wolą pracowników zakładu pracy, mimo niedokonania formalnego wyboru po upływie wcześniejszej kadencji, korzysta ze szczególnej ochrony prawnej przed wypowiedzeniem i rozwiązaniem stosunku pracy w granicach określonych art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 24 czerwca 1983 r. o społecznej inspekcji pracy (Dz.U. Nr 35, poz. 163 ze zm.)”. Jak bowiem trafnie wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powyższego wyroku, „istota (źródło) jego (zakładowego społecznego inspektora pracy) ochrony wywodzi się - podobnie jak działacza związkowego - z faktu rzeczywistego wykonywania czynności i zadań w zakładzie pracy.”

Teza tego wyroku odnosi się *mutatis mutandis* do sytuacji pracownika takiego jak powód, który - zgodnie z niekwestionowanymi ustaleniami Sądów obu instancji - rzeczywiście pełnił funkcję zakładowego inspektora pracy, co było akceptowane i uznawane nie tylko przez działające u pozwanego związki zawodowe, lecz także przez samego pracodawcę. Nikt nie kwestionował faktu rzeczywistego pełnienia tej funkcji przez powoda, a pozwany stosując się do przepisu art. 13 ustawy o społecznej inspekcji pracy przy rozwiązywaniu z powodem umowy o pracę najdobitniej jak to jest możliwe potwierdził, że traktuje powoda jako osobę pełniącą funkcję zakładowego społecznego inspektora pracy.

Biorąc powyższe pod rozwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====